

БЪЛГАРСКИЯТ ВЛАДЕТЕЛ КРУМ – ИДЕАЛ ЗА ДЪРЖАВНИК

Петко Добрев, Силистра

Според академичното издание „История на България“, Крум е водил политика за обединяване на българските славяни, славянизирание на държавата, обогатяване на него самия и първите му помощници, и утежняване положението на българското селячество. Всичко това той сторил чрез водените от него победоносни войни и въведените закони.

Анализът на историческите извори обаче показва, че тези твърдения са поредната историческа манипулация.

Имайки предвид изворите, то може да се твърди, че Крум започва реализацията на доктрината България. **Какво включва Доктрината България?**

- Обединение на българите, заселили се в Централна и Югоизточна Европа в единна държава;

- Създаване на социално справедливо държавно устройство, което гарантира необходимата грижа за всеки български поданик;

- Превръщането на България в основна геополитическа сила на европейския континент.

През първите 6 години от своето управление, т.е. до 809 г. той насочва своите усилия за обединение на българите и превръщането на България в социално справедлива държава. За това говори и Христо Драганов в своя препис на историята на Паисий:

„Затуй Крум се занимавал в първите шест години от царуването си само за вътрешните наредби на царството си.“ [1]

Успешните му военни кампании установяват пряка връзка между Мизия, Панония и Долната земя Охридска. През 805 г. Крум не просто разбива аварите, а освобождава панонските българи. Тези сведения черпим от споменатия препис на „История славянобългарска“, който е дело на Христо Драганов:

„Той помогнал на панонските българи да са освободят от франките и аварите, с които имали непрестанни боеве.“ [2]

През 809 г. Крум превзема Сердика и така практически е завършено обединението на Мизия, Панония и Долната земя Охридска.

В тази нова ситуация – обединена България – Крум изобщо не е протакал изпълнението на дълга си като владетел. Оповестява на всички свои поданици в обединена България законите, които ще регламентират техния живот, в това число и на българите, дошли от Аварския хаганат, за които говори Лексиконът на Свидас:

„А той като чул думите им, свикал всички българи и им заповядал, като издал следните закони: Ако някой обвини друго, да не бъде слушан, преди да бъде вързан и разпитан. И ако се окаже, че той клевети и лъже, да бъде убит. Не се позволява да се дава храна на онзи, който краде. Или ако някой би се осмелил да направи това, имотите му да бъдат отнети. Заповядал също да се строшават краката на крадците и всички лозя да се изкоренят. На всеки, който проси, да не се дава малко, но да бъде (достатъчно) задоволен, за да не изпадне пак в нужда, или пък който не е постъпил така, да му бъдат отнети имотите“.[3]

Законите му явно са били изключително строги и справедливи. Заможните хора са били задължени да помагат на бедните, тъй като ги е заплашвала конфискация на имотите при отказ. Няма друго законодателство в Европа от този период, което до такава степен да гарантира човешкото съществуване. Но това не се случва и в последващите епохи. Няма подобен пример и днес. Звучи наистина странно, че заможният е длъжен да помогне на просяка. Дали този закон е бил реалност, или

легенда? Тъй като дълги години нас ни учеха, че богатият човек е изедник, че той винаги е лош, може би затова не обръщаме внимание на текст от Стратегикона на Кекавмен:

„Във всичко се застъпват за нуждаещия се. И наистина богатият е бог за бедния, понеже го облагодетелства. Затова и българите наричат имотния – богат, което значи богоподобен“.[4]

Ето го обяснението за произхода на обикновената думичка „богат“, което обаче характеризира твърде добре една от основните черти на периода преди налагане на византийското влияние в България. Българската държава не само гарантира реда в обществото, но и възможността за просперитет на всяка личност.

Обединена и социално справедлива България се превръща в незаобиколим геополитически фактор в Европа. Това кара и Карл Велики да сключи мирен договор с Крум. За това говори Паисий:

„Сключил мир със западния цар“.[5]

За сключения мирен договор с Карл Велики сведения намираме и в Българския апокрифен летопис.

Не така стои обаче въпросът с Византия. Обединена и социално справедлива България е в разрез с доктрината Византия. Това принуждава Никифор да тръгне не просто срещу българите, а срещу обединена България. Именно обединена България не може да съществува съгласно философията за същността на Източната Римска империя, т.е. Византия. Ето защо Никифор е решил не просто да срази българите, а да защити политическата доктрина на Византия, като наследник на Римската империя. Всички знаем как завършва този опит на Никифор да ликвидира обединена България – главата му бива отрязана.

Навлизайки в България, Никифор успява да стигне до Търново, където резидира Крум. За това, че Крум управлява България от Търново, сведения може да почерпим от Паисий:

„Той най-напред съградил Търново, три крепости между реката Янтра, и тук поставил царския престол“.[6]

В анонимния ватикански разказ има сведения, че превземайки неизвестно селище, Никифор разграбва Крумовото съкровище и го раздава на войниците си. След това обаче се отправя към Сердика.[7] Пътят за Сердика на север от Стара планина е минавал край Никопол ад Иструм. Имайки предвид сведенията на Паисий и анонимния ватикански разказ, твърде вероятно е битката да се е случила в пространството, заключено между днешното село Никюп, река Росица, река Янтра и днешното село Сломер, бивше Славомир. Според Паисий това се е случило недалече от Никопол, край Славомир.[8]

Според „Българския апокрифен летопис“ Крум е онзи владетел, който стои на най-високия български исторически връх. Крум не просто е обединил българите. Той е заплашил съществуването на доктрината Византия. И не е случайно, че за неговата победа са потърсени библейски аналози.

Как българите описват Крум? Паисий определя Крум като:

„отбран, великодушен и благополучен във война.“[9]

Христо Драганов в своя препис на историята на Паисий също вижда Крум като изключителен владетел:

„Подир Кардама воцарил са Крум, 12-ий цар Болгарский, който бил голям и остроумен юнак“[10]

По подобен начин пише и Раковски за Крум:

„Той великий и мудрий мъж“.[11]

Делата на Крум показват, че такъв владетел се ражда веднъж на 1000 години и задача на обществото е да го разпознае, подготви и овласти. Останалото е история.

Византийците пък според Теофан са видели в лицето на Крум превъплъщението на друга личност, която не само че е също библейска, но е и цар, разтърсил античността – Сенахерим. И тази аналогия с известния асирийски цар е поредното доказателство, че Крум и на Изток, и на Запад е бил приет като велик владетел.

Ще завърша с думите на Мишел дьо Монтен в глава XXI на „Есета“ по повод държавата на Крум:

„В тази държава думите означаващи лъжа, предателство, измяна, недоброе съвестност, скъперничество, завист, клевета, са непознати“.[12]

Използвана литература:

1. Радев, И. Отец Паисий Хилендарски. С., 2012, с. 328.
2. пак там
3. ГИБИ, т. IV, стр. 309-310.
4. ГИБИ, т. VII, с. 12.
5. Паисий Хилендарски. Славяно-българска история. С.,1979, с. 50.
6. пак там, с. 86.
7. ГИБИ, т. IV, с.11-15
8. Паисий Хилендарски. Славяно-българска история. С.,1979, с. 50
9. пак там
10. Радев, И.Отец Паисий Хилендарски. С., 2012, с. 328.
- 11.пак там, с. 331.
- 12.Чолпанов, Б. Земя на световен кръстопът. С.,1993, с. 27.